

11. Eco U. Dictionary vs. Encyclopedia / U. Eco // Semiotics and the Philosophy of language. – London : McMillan, 1984. – P. 46-86.
12. Encyclopaedia // The new Encyclopaedia Britannica: Macropaedia: Knowledge in Depth. – 15 ed. – Chi. etc.: Encyclopaedia Britannica, 1994. – Vol. 6: Earth – Everglades. – 1142 p.
13. Kafker F.A. The Encyclopédie in relation to the nine predecessors / F.A. Kafker // Lexicography. Critical concepts. Volume II. Reference works across time, space and languages / Edited by R.R.K. Hartmann. – London and New York : Routledge, 2003. – P. 39–51.
14. Lynch J. Johnson's encyclopedia / J. Lynch // Anniversary Essays on Johnson's Dictionary / Edited by J. Lynch and A. McDermott. – Cambridge University Press, 2005. – P. 129–146.
15. McDermott A. Johnson's definitions of technical terms and the absence of illustrations / A. McDermott // International Journal of Lexicography. – Oxford University Press, 2005. – Vol. 18. – № 2. – P. 173–187.

Список джерел ілюстративного матеріалу:

16. Bartholomaeus Anglicus. Режим доступу: <http://bestiary.ca/prisources/psdetail1611.htm>
17. Biblioteca universale sacro-profana. Режим доступу: http://books.google.com.ua/books/download/Biblioteca_universale_sacro_profana_antipdf?id=aubGsn5q2IYC&hl=ru&output=pdf&capid=AFLRE730zvq4Q8uZc34FCupopUzsBz4_GpQwImuH07s0x2QxXi4MQ-g4mNc5uK1f3hvBbSZeLitVXem83Dd3bDMAz6Axkq5zeQbk5pCM8M3phxqf49etlM&captcha=hednesto
1. Cyclopaedia, or an Universal dictionary of arts and sciences. Режим доступу: http://books.google.com.ua/books/download/Cyclopaedia_or_an_Universal_dictionary_o.pdf?id=AmlEAAAACAAJ&hl=ru&output=pdf&capid=AFLRE73XpHtMSQuJgQAhhf5GPukPwNRj8J01fPJPo4MOMGZcimYsS0oe1fj_b0redfdTAC11Skk-KZMhj9q9iA02WMwqLA02YWu5SZeilAghKHsq4UK4&captcha=balten
19. Das grosse Conversations-Lexicon für die gebildeten Stände: In Verbindung mit Staatsmännern, Gelehrten, Künstlern und Technikern herausgegeben von J. Meyer. [Abth I], Bd. i-vi; vii, Abth. 1,3-4; viii-xxiii; II, i-xv (in 45 volumes). Режим доступу: http://books.google.com.ua/books/download/Das_grosse_Conversations_Lexicon_für_di.pdf?id=o80UAAAAYAAJ&hl=ru&output=pdf&capid=AFLRE71SZxWib6WAnCwyTYxoIc3JBoZo4k6TSz6vpKSMaWQYaceOQQ2zBdGWPV_ueG77DViQk5kfYarr93rPY5c0_1uTWFWgzXZ6wDAT1-fzLI_glm54&captcha=alecone
20. Encyclopaedia Americana: A popular dictionary of arts, sciences, literature, history, politics and biography, brought down to the present time; including a copious collection of original articles in American biography, Том 1. Режим доступу: http://books.google.com.ua/books/download/Encyclopaedia_Americana.pdf?id=9VM-AAAAAYAAJ&hl=ru&output=pdf&capid=AFLRE73AKjkQ1u6vL0CS5iHiYaeBIJ3S7N3Zsko-dOTIzuOc461KQL2PAYojaDvwT1LM9E_4wPnNE1Qz82dD8p-Zrlbisal-kaCQlhokC8WtVU1Yz-uxf1OA&captcha=quebal
21. Encyclopædia metropolitana: or, Universal dictionary of knowledge, Том 2. Режим доступу: http://books.google.com.ua/books/download/Encyclopædia_metropolitana.pdf?id=DztOAAAAAYAAJ&hl=ru&output=pdf&capid=AFLRE70JrV8wa1f78bQ9Xdwj2GrMZO33G09CS7Ga0I08OalkVG7hmWBUcnIIN9RdkUT7bFrVYkvchCwc5gOf5dN4mSkEcRv-dp58myE_KIIAv98_FTtDU&captcha=realite
22. Encyclopaedia, septem tomis distinct. Режим доступу: http://books.google.com.ua/books/download/Encyclopaedia_septem_tomis_distincta.pdf?id=M0AAAAcAAJ&hl=ru&output=pdf&capid=AFLRE71NDup6mS7nNENAtG2lix72-d1Af8-HZDoao7XwnQe4FuJkynj6u1GS71TmtW5rK-CBsgTPZyScJ1fCb_BLOhz-Ishdu2yef08a-J47oei2OyJ1-z0&captcha=lexted
23. Encyclopédie méthodique ou par ordre de matières: géographie physique, Том 1. Режим доступу: http://books.google.com.ua/books/download/Encyclopédie_méthodique_ou_par_ordre_d.pdf?id=PIMPAAAAQAAJ&hl=ru&output=pdf&capid=AFLRE71a3vPsNr3yH-kXG06z0OxvUaVfnfUaB9a6b5M0yHqW83UsV6VB95ddVQrszayMkS-5AYoEedWyOOXgrAJH8nlJitt6cFZo_iaEtszIfL89Awudw&captcha=editikhe
24. Encyclopédie, Ou Dictionnaire Raisonné Des Sciences, Des Arts Et Des Métiers: A – AKR, Том 1. Режим доступу: http://books.google.com.ua/books/download/Encyclopédie_Ou_Dictionnaire_Raisonné.pdf?id=yxNCAAAAACAAJ&hl=ru&output=pdf&capid=AFLRE70d74aFHO8wXsU7nCrYidravNuToS7C7HfQPKw1LsnmohJurflwkebvXp64RR0ABN_J04uq6Q6bAx-HezR_ROHi-CBXtP-6Ueb4xu_Ld80ziWf0Ueg&captcha=ending
25. Encyklopädie oder zusammenhängender Vortrag der gemeinnützigsten..., Том 2. Режим доступу: http://books.google.com.ua/books/download/Encyklopädie_oder_zusammenhängender_Vo.pdf?id=Qh9CAAAAACAAJ&hl=ru&output=pdf&capid=AFLRE704fwF4bXb2HhXxFuj2_r7097nbqS61hvzOZ7vV0EvkuPonb2sDluuR4aG8jQxQSTfPik_xKPO9IX_OW4rA6o2F5_LJYx7zBP-hKd9BSd8HF49T20&captcha=urround
26. Gervase of Tilbury. Otia Imperialia: Recreation for an Emperor. (Oxford Medieval Texts) / Gervase of Tilbury / Ed. and tr. by S. E. Banks and J. W. Binns. – N. Y. : Clarendon Press of Oxford University Press, 2002. – 1112 p.
27. Grosses vollständiges Universal-Lexicon aller Wissenschaften und Künste... Режим доступу: http://books.google.com.ua/books/download/Grosses_vollständiges_Universal_Lexicon.pdf?id=BGYhAQAAMAAJ&hl=ru&output=pdf&capid=AFLRE738rcR9QA1cqvBhuh-Nzvg8dtp7tlyBgipDJ_VwKK7ECu2mPKQUMPyBAYurAlWjcgNG7H4r5-vp5jJdHCQ8-R8x50Kawu1O_pyyfT4GY3cRujrEdc0&captcha=platismi
28. Instauratio Magna. Режим доступу: [http://en.wikisource.org/wiki/Instauratio_Magna/Plan_\(Devey\)](http://en.wikisource.org/wiki/Instauratio_Magna/Plan_(Devey))
29. Lexicon Technicum: Or, An Universal English Dictionary Of Arts And Sciences: Explaining not only the Terms of Art, but the Arts Themselves, Том 1. Режим доступу: http://books.google.com.ua/books/download/Lexicon_Technicum_Or_An_Universal_Englis.pdf?id=0GdEAAAACAAJ&hl=ru&output=pdf&capid=AFLRE70K4sHzzykz002SYzQB1Imbfp5hgnbX9HaFAHWkyxrTR60QY1SD272L_VfvikUnmEmcBPvSBV0Ycv_U_Kxxw_bJz_hTzCSc2viCo6W7cms8WG5bNo&captcha=naria
30. Polyhistor literarius, philosophicus, et practicus. Режим доступу: http://books.google.com.ua/books/download/Polyhistor_literarius_philosophicus_et_p.pdf?id=bXdBAAAACAAJ&hl=ru&output=pdf&capid=AFLRE72tKVKVMuUA6c_fSWIZctOcO_IMTdOUIE3k63OqH6e00PrgjQV3eh4jqhDXtgeUvqLtk_oZQsHVRv-MaKrNNRtAYIjNeVyiGe5KdlGjCaEWxazHjs&captcha=trisiyls
31. Reales Staats- und Zeitungs-Lexicon. Режим доступу: http://books.google.com.ua/books/download/Reales_Staats_und_Zeitungs_Lexicon.pdf?id=ucZFAAAAACAAJ&hl=ru&output=pdf&capid=AFLRE71A13UktW8qAZ_yC4QJ1NUK5jGMb-fdJo2nrxYSWaDXfjY0tnS_NulNj18aMdAanok9fexuMVxSpqZQgeNxxVbya1oEvH5RII0-1abOacri2uE4So&captcha=dimorka

УДК 811.111 : 81

М. А. Кізінь,

Запорізький національний університет, м. Запоріжжя

ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ ТА ДИСТИНКТИВНІ ОЗНАКИ ТЕРМІНОСИСТЕМИ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Етапи формування та дистинктивні ознаки терміносистеми комп'ютерних технологій англійської мови. Кізінь. Статтю присвячено визначенню та аналізу етапів розвитку та формування терміносистеми комп'ютерних технологій англійської мови. У статті розглядаються також основні дистинктивні ознаки вказаної терміносистеми.

Ключові слова: термін, терміносистема, сфера комп'ютерних технологій, етапи розвитку та формування, дистинктивні ознаки.

Этапы формирования и distinctive признаки терминосистемы компьютерных технологий английского языка. Кизиль. Статья посвящена определению и анализу этапов развития и формирования терминосистемы компьютерных технологий английского языка. В статье рассматриваются также основные distinctive признаки указанной терминосистемы.

Ключевые слова: термин, терминосистема, сфера компьютерных технологий, этапы развития и формирования, distinctive признаки.

The stages of forming and distinctive features of the computer science terminological system of the English language. Kizil. The article is devoted to defining and investigation of the stages of the development and forming of the computer science terminological system in the English language. The notion of computer science appeared in the late thirtieth of the previous century while first programmed machines that carried out a set of arithmetic or logical operations automatically appeared much more lately. Their development and constant updating lead to the advent of the new sphere of scientific and technical knowledge – the sphere of the computer science or technologies. This sphere and its notions needed to be designated and named. Due to this a huge number of terms which lately made up the terminological system of the computer science appeared in the English language. Terminological units became a part of the abovementioned terminological system due to the terminologization of number of words of the common stock and reterminologization of other scientific and technical terms. A great number of terms were neologisms which constantly appeared and enriched the terminological system of the computer science under the development. The process of the computer terminology forming was elemental and spontaneous at first. Its regulation and normalization began only in seventieth year of the twentieth century with the final formation of the computer science as a scientific discipline and its achievements and results fixation in different kinds of scientific and popular-scientific literature. Personal computers and the Internet widely spread and available to common users later caused the appearance of new computer terms that enriched the terminological system as well.

Key words: term, terminological unit, sphere of the computer science, stages of forming, distinctive features.

Зародження та стрімкий розвиток комп'ютерних технологій у США в XX-XXI століттях сприяв появі великої кількості нових понять і реалій, що, в свою чергу, зумовило виникнення засобів їх номінації. На даний момент в англійській мові існує численна кількість одиниць на позначення понять і реалій комп'ютерної сфери, що й є засобами формування терминосистеми комп'ютерних технологій.

Незважаючи на той факт, що визначена терминосистема стала об'єктом пильної уваги вітчизняних і зарубіжних лінгвістів і термінознавців у зв'язку з глобальним розповсюдженням її одиниць та їх великою значущістю не тільки для фахівців відповідної галузі, але й для кожного окремого користувача комп'ютера, на сьогоднішній день ще не існує праць, присвячених дослідженню історії розвитку та проблемі етапів формування терминосистеми комп'ютерних технологій англійської мови. Чітко та в повній мірі не визначені, на нашу думку, й базові категоріальні ознаки цієї терминосистеми. Висвітлення окреслених питань і стає завданнями запропонованої наукової праці, в якій також надається визначення поняття терминосистеми комп'ютерних технологій. **Матеріалом** розвідки є фахові теоретичні та науково-популярні праці з проблем розвитку комп'ютерних технологій і науки та теоретико-практичні лінгвістичні праці з проблем дослідження термінології і терминосистем різних мов і сфер професійного досвіду та знання людства.

Зауважимо, що хоча на сьогоднішній день в термінознавстві традиційно виокремлюють три етапи формування й функціонування будь-якої терминосистеми (етап переходу неупорядкованої сукупності термінів до терминосистеми, що здійснюється внаслідок формування теорії та виокремлення певної нової галузі знань; етап зростання обсягу знань в межах прийнятої теорії та збагачення терминосистеми яка обслуговує її; етап зміни теорії і зміни терминосистеми) [1, с. 32-33], визначений підхід вважаємо дещо формалізованим і таким, що унеможливорює висвітлення реального стану речей щодо історії становлення та етапів розвитку терминосистеми комп'ютерних технологій англійської мови, безпосередньо пов'язаної з появою, розвитком і розповсюдженням самих комп'ютерів та науки про них.

Під терминосистемою комп'ютерних технологій ми розуміємо сукупність термінів, що позначають спеціальні поняття даної сфери та обслуговують її комунікативні потреби. Як наукова дисципліна, комп'ютерні технології / комп'ютерні науки (англ. Computer Science) виникли в 30-ті роки XX століття та представляли собою сукупність теоретичних і практичних знань, які використовували в своїй роботі спеціалісти галузі обчислювальної техніки, програмування, інформаційних систем та технологій [5, с. 12]. Саме ж слово комп'ютер походить від англійських слів «to compute», «computer», тобто «обчислювати», «обчислювач». Первинно слово «computer» позначало в англійській мові людину, яка здійснювала арифметичні дії. Згодом це слово стало засобом позначення обчислювальних машин (комп'ютерів), які виконували багато завдань не пов'язаних із математикою. Появі комп'ютера, що згодом здійснив революційний переворот у всіх сферах життя та власне свідомості людини, передувала велика кількість винаходів, що визначалися прогресом розвитку наукових та технічних знань і досвіду людства.

Хоча необхідність в рахуванні виникла ще на світанку розвитку людства, перший проект програмно-керованої обчислювальної машини був запропонований англійським математиком Беббіджем лише в 1822 році. Проте ідеї науковця значно опереджали технічні можливості того часу та проект подібної машини не був реалізований. В 1935 році німецькому інженеру К. Цузу вдалося побудувати першу обчислювальну машину з механічним програмуванням. У 1943 році американець Г. Ейкен створив першу електромеханічну обчислювальну машину («Automatic Sequence Controlled Calculator»). Обчислювальні машини німецького та американського дослідників були праобразами сучасного комп'ютера, а період часу до їх появи вважається передісторією його створення.

Першою в галузі комп'ютерних наук була стаття А. Тьюринга «On Computable Numbers, with an Application to the Entscheidungsproblem», що вийшла у світ у 1936 році [цит. за 5, с. 142]. Саме ця стаття вважається офіційним джерелом фіксування перших комп'ютерних термінів поряд із термінами з інших галузей науки та техніки, що використовувалися науковцями для позначення базових понять комп'ютерної сфери.

Значимо, що перший етап розвитку електронних обчислювальних машин (ЕОМ) починається лише з другої половини 40-х років XX століття. В період 1945–1954 рр. науковці розробляли набір структурних елементів, що склали ЕОМ тих часів. Саме у ті часи і розпочався процес стихійного формування термінології майбутньої сфери комп'ютерних технологій, до якої потрапили одно-, дво- та трикомпонентні терміни на позначення системних елементів, особливостей архітектури ЕОМ і майбутніх комп'ютерів і базових принципів їх роботи, зокрема: *processor, central processor, input-output device, random access memory, control unit, assembler, indicator, buffer, adaptor*. Багато одиниць, які використовувалися фахівцями сфери ЕОМ, потрапили до визначеної термінологічної сфери з інших галузей науки та техніки (електромеханіки, електротехніки, математичної логіки, теорії інформації та інш.) внаслідок ретермінологізації. Термінологічного значення набули й деякі загальноживані одиниці англійської мови (*memory, card, menu, pitch, desktop, bar, lock*).

Поява другого покоління ЕОМ (1955–1964 рр.) зумовлена винаходом мініатюрних транзисторів, використання яких призвело до зменшення розмірів, підвищення надійності та продуктивності ЕОМ. В архітектурі обчислювальних машин з'явилися також індексні реєстри (*index registers*). Були також розроблені команди для виклику підпрограм, з'явилися мови програмування Algol, FORTRAN, COBOL, які створили передумови для появи програмного забезпечення, що не залежало від типу ЕОМ. На цьому етапі різко збільшилася номенклатура завдань ЕОМ та кількість їх користувачів. В 1960 році американська компанія Digital Electronic Corporation представила перший мінікомп'ютер PDP-1 (Programmed Data Processor), оснащений клавіатурою і монітором. У цей період терміносистема комп'ютерної сфери продовжує бурхливо розвиватися та поповнюватися одиницями, що набували нового значення внаслідок термінологізації (*command, error checking, chorus* тощо) та ретермінологізації (*commutator, control panel, protocol, arithmetic logic unit* і т.і.), вона також починає впорядковуватися та дещо стандартизується, чому сприяють, насамперед, публікації фахівців визначеної галузі, що починають активно з'являтися в наукових виданнях та періодичних виданнях США та інших країн світу.

Збагачення та впорядкування терміносистеми сфери комп'ютерних технологій відбувається й протягом 1965-1970 рр, що вважається періодом появи та розповсюдження третього покоління комп'ютерів, які працювали на інтегральних мікросхемах. Використання інтегральних мікросхем сприяло подальшому зменшенню вартості, габаритів та підвищенню швидкості та ефективності роботи комп'ютера. У цей період також збільшується обсяг пам'яті комп'ютера, відбувається подальша розробка мов програмування, пишеться перша програма мовою Basic. Саме у цей час такі терміни, як *integral scheme, plotter, tabulating card, access control store, activity-based management (ABM)* потрапляють до терміносистеми комп'ютерних технологій. Значна кількість термінів фіксується в наукових працях та статтях, присвячених питанням розробки та вдосконалення комп'ютера, принципів його роботи, мов програмування. Комп'ютерні терміни, як і у попередні періоди, використовуються лише фахівцями визначеної галузі.

Чергова зміна елементарної бази, розробка та виробництво мікропроцесорів, що виконували операції керування, а також логічні й арифметичні операції призвели до появи четвертого покоління комп'ютерів (1970–1980 рр.). Поява та вдосконалення мікропроцесорів дозволило створити персональні комп'ютери (1977 р.), масове виробництво та продаж яких розпочалися у 80-ті роки ХХ століття у США. Терміносистема комп'ютерної сфери англійської мови продовжує активно розвиватися у ці часи, поповнюючись великою кількістю інноваційних одиниць, дво-, трьох та багатокomпонентних термінів на позначення модифікованої бази комп'ютерів, видів мікропроцесів, особливостей їх устрою, архітектури тощо (*multi-application computer, transputer, chip set, input-output microprocessor, microprocessor analysis package, smart card*). Терміносистема сфери комп'ютерних технологій розширюється також завдяки виникненню значної кількості акронімів і аббревіатур, що походили від багатокomпонентних термінів або ж були створені фахівцями з метою спрощення обміну інформацією, зокрема: *RISC (Reduced Instruction Set Construction) – архітектура обчислення зі скороченим набором команд (тип архітектури мікропроцесора); SIMM (single in-line memory module) – модуль пам'яті з однорядковим розташуванням виводів; SLAM (Symbolic Language Adapted for Microcomputers) – спрощена мова програмування для мікроЕОМ; SL, SDL, SCDL – позначення типів мікропроцесорів і т.і.*

80-ті роки ХХ століття вважаються початком появи та розповсюдження п'ятого покоління комп'ютерів, що безперервно вдосконалювалося завдяки впровадженню 16-ті, 24- та 32-х ядерних мікропроцесорів, використанню декількох мікропроцесорів, подальшій мультипроцесорній обробці інформації, створенню та вдосконаленню універсальних операційних систем *MS-DOS, Windows, Linux*. Наприкінці ХХ – початку ХХІ століття персональні комп'ютери були надбанням широкого кола користувачів, що безумовно вплинуло на розвиток терміносистеми комп'ютерних технологій.

Динамізм розвитку терміносистеми комп'ютерних технологій англійської мови спостерігається саме після 1995 року, коли у масову продаж надходить операційна система Windows. Завдяки надзвичайній простоті вона зумовлює стрімке розширення кола користувачів комп'ютерів, які, в свою чергу, привнесли нові поняття в комп'ютерній лексикон і сприяли його проникненню в загальноживану мову. Особливістю комп'ютерних термінів англійської мови стає те, що вони, на відміну від інших її технічних термінів, у результаті глибокого проникнення комп'ютерної техніки у всі сфери життя суспільства, втратили вузькоспеціальний характер функціонування та стали здобутком загальнолітературної мови, якою користуються нині велика кількість людей у всьому світі, наприклад: *access, alpha-test, beta-test, backup, download, upload, computeracy, connectivity* та інш.

Велику роль у розвитку терміносистеми комп'ютерних технологій англійської мови відіграло також розповсюдження глобальної мережі Інтернет, що відбулося на початку ХХІ століття. З 60-х по 90-ті роки ХХ століття Міністерство оборони США розробляло технології передачі інформації через мережу ARPAnet (праобразу сучасної мережі Інтернет) у воєнних цілях. На сьогоднішній день з Інтернетом працює більше 40 млн. користувачів [5, с. 172]. Загальний доступ до всесвітньої мережі Інтернет дозволяє кожній людині не тільки користуватися необмеженими інформаційними ресурсами, але й спілкуватися з іншими людьми, дізнаватися про будь-які новини, рекламувати, купувати та продавати товари і послуги, займатися бізнесом, навчатися, грати, розважатися та навіть шахраювати. Все це знайшло безпосереднє відображення в появі великої кількості одиниць різноманітних одиниць Інтернет-сфери, значна кількість із яких увійшла до терміносистеми сфери комп'ютерних технологій англійської мови, зокрема: *Internet access, Internet governance, Internet protocol, stakeholders, transparent bridge, Web browser, Telnet, Wi-Fi, SLIP (serial line internet protocol), content provider, login, ICQ, IRC, XP Prof* та інш.

В зв'язку з «інтернетизацією» світового співтовариства, створенням, так званого, кіберпростору, під яким розуміють сукупність систем комп'ютерних комунікацій і потоків інформації різної природи, що циркулюють в світових мережах [4, с. 64], в англійській мові з'являється чимала кількість слів із префіксами *cyber-* (*cyberspace, cyberculture, cyberlawyer, cyberian, cybersquatter, cyberpiracy, cybersquatting, cybersecurity*) та *e-* (*e-mail, e-address, e-therapy, e-wallet, e-books, e-shop, e-business, e-list, e-newsletters, e-loan, e-cards, e-entrepreneur*), продовжують з'являтися нові аббревіатури та акроніми, що містять також цифрові позначення (*iSCSI – Internet small computer system interface, B2C – business to customer*).

На сьогоднішній день терміносистема сфери комп'ютерних технологій англійської мови являє собою складну, багаторівневу та багатовимірну макроструктуру польового характеру, що репрезентує якісно нові модули людського буття, опосередковані існуванням комп'ютерного кіберпростору та інтернет-комунікації. Комплексний, полівимірний характер і структурна організація терміносистеми сфери комп'ютерних технологій англійської мови відображає сукупність і закономірність зв'язків, що існують між поняттями комп'ютерної сфери та інших сфер наукового знання в англомовному світі.

Попри тривалий час розвитку терміносистема комп'ютерних технологій англійської мови вважається нині однією з найбільш динамічних та відкритих терміносистем, що постійно оновлюється та поповнюється новими термінами, активно взаємодіє з одиницями інших терміносистем, які внаслідок такої взаємодії ретермінологізуються або стають міжгалузевими термінами (*social engineering, service area, zone coordinator, dead-spot, graininess* та інш.); у межах терміно-

системи з'являються синонімічні терміни (*backing storage, external memory, auxiliary memory, peripheral storage; external device, external unit, out device, peripheral device*). Деякі терміни застарівають та поступово виходять із вжитку (*computer – microcomputer/ personal computer, backing storage – external memory*). Відмітною рисою комп'ютерної лексики є її метафоричність, образний характер, причому визначені характеристики притаманні й термінологічним одиницям (*bracelet, bridge, spider, window, fog index, output spy program*). Інтерактивна взаємодія комп'ютерних користувачів призвели також до появи оцінних та експресивних конотацій у цілому ряду комп'ютерних термінів (*mailstorm, technospeak, crashing program, dead band*). Подібні процеси відбивають природний характер розвитку визначеної терміносистеми та її одиниць, метою створення яких є передача та обмін інформації у сфері комп'ютерних технологій та обслуговування її інформативних і комунікативних потреб. Перспективу подальших розвідок вбачаємо у детальному аналізі структурно-семантичних і функціональних характеристик визначеної терміносистеми, дослідженні особливостей її впливу на розвиток та особливості функціонування інших терміносистем англійської мови.

Література:

1. Лейчик В. М. Терминоведение: Предмет, методы, структура / В. М. Лейчик. – М. : ЧеРо, 2009. – 256 с..
2. Махачашвілі Р. К. Лінгвофілософські параметри інновацій англійської мови у сфері новітніх технологій: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.04 / Русудан Кирилівна Махачашвілі. – Запоріжжя, 2005. – 22 с.
3. Стрельбицька Л. Інтернет як полігон розвитку природної мови / Л. Стрельбицька // Вісник Нац. ун-ту Львівська політехніка. – 2005. – № 538. – С. 33–38.
4. Downing D. Dictionary of Computer and Internet Terms / D. Downing. – 10th ed. – Covington, Melody Mauldin Covington, 2009. – 554 p.
5. Lengel L. Computer Mediated Communication / L. Lengel, A. Tomic. – London : Sage Publication Group, 2004. – 272 p.

УДК 001.4:796.342

О. П. Коваль,

Львівський державний університет фізичної культури, м. Львів

ОСОБЛИВОСТІ ТЕРМІНА ТЕНІСУ ЯК ОДИНИЦІ СПОРТИВНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

У статті проаналізовано особливості терміна тенісу як одиниці термінології спорту, розглянуто взаємодію термінів та лексики загальнолітературної мови. Зокрема, подано визначення терміна тенісу, акцентовано на вмотивованості терміна як обов'язкової умови існування терміна в терміносистемі.

Ключові слова: термін тенісу, внутрішня форма, вмотивованість, поняття, дефініція, термінологія спорту.

В статье проанализированы особенности термина тенниса как единицы спортивной терминологии, рассмотрено взаимодействие терминов лексики и литературного языка. В частности дано определение термина тенниса, акцентировано внимание на мотивированности термина как обязательного условия существования термина в терминотехнике.

Ключевые слова: термин тенниса, внутренняя форма, мотивированность, понятие, дефиниция, терминология спорта.

The article deals with the features of tennis term as sports terminology unit. The relation between terms and common language has been outlined. The definition of tennis term has been given. The motivation of the term as the precondition to be the part of the term system has been highlighted.

Keywords: tennis terms, inner form, motivation, concept, definition, sports terminology.

Постановка проблеми. Еволюція спортивної термінології відбувалась паралельно з розвитком спорту. Ігри як історично складене явище виникли в глибокій давнині і є самостійним видом діяльності людини. Свого розвитку значною мірою людина завдячує саме грі.

Уважали, що м'яч для різних ігор був створений за зразком сонця, якому люди поклонялись. Зазначимо, що ігри з м'ячем віддалено нагадують теніс, бадмінтон і були відомі ще у Древній Греції і Римі [2, с. 10]. Середньовічна форма тенісу була відома як *real tennis – справжній теніс*, започаткована від гри XII ст. у Франції. Гра у теніс набула великої популярності серед британських королів, у періоди монархій Генріха V та Генріха VII. Поява сучасної версії тенісу відомої як *lawn tennis – теніс на галявині*, її термінологію вперше датують 1873 р., коли Волтер Вінгфілд запатентував гру під назвою *lawn tennis* та збірку правил, розміщену на 80 сторінках книги під назвою «Сфаристика, або Теніс на галявині». Значну кількість термінів Вінгфілд запозичив з французької мови. Серед них сам термін *tennis* – від французького слові *tenez (лови); racquet – від (ракетка)*, що походить від арабського *rakhat (долоня); duces – від a deux le jeu (коли обидва гравці мають однакову кількість очок)* [13, с. 74–76].

Отже, перші терміни тенісу – це звичайні, неспеціалізовані слова, з притаманною їм багатозначністю та синонімічними зв'язками. Мечковская Н.Б. зазначила, що у творенні термінів помітним є прагнення зробити їхню внутрішню форму прозорою, а згодом наголосити на вмотивованості назв у визначеннях [10, с. 201]. Дослідження етимології перших термінів засвідчує, що термінологія тенісу ґрунтується на словах загальноновживаної лексики.

Об'єктом дослідження є англійські терміни тенісу.

Предметом дослідження є особливості терміна тенісу як одиниці спортивної термінології.

Метою статті є проаналізувати особливості терміна тенісу та визначити його місце в лексико-семантичній системі мови.

Завдання дослідження:

- проаналізувати особливості терміна тенісу як одиниці спортивної термінології;
- розглянути проблему взаємодії терміна тенісу та лексики загальнолітературної мови;
- описати явище вмотивованості терміна як особливої умови існування в терміносистемі.

Методологічну основу дослідження визначили ідеї щодо системності лексики, статусу і шляхів розвитку терміносистем, екстралінгвістичних та лінгвістичних факторів формування метамови окремих галузей знань, викладені у працях: Ю. Д. Апресяна, О. С. Ахманової, С. Г. Бархударова, В. В. Виноградова, Г. О. Винокура, В. Г. Гака, В. М. Грязнової, В. П. Даниленко, Ю. Н. Караулова, Д. С. Лотте, Г. П. Немець, А. А. Реформатського, L. Hoffman, E. Wüster та ін.